

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи
Запорізького національного університету

Ю.О. Каганов

«15» жовтня 2019 р.

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ

15.10.2019 №4
м. Запоріжжя

Фахового семінару економічного факультету Запорізького національного університету з обговорення дисертації Лейбович А.В.

ПРИСУТНІ:

Від кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів і економіки міжнародного туризму: д.е.н., проф., зав. кафедри Бабміндра Д.І., к.е.н., доц., проф. кафедри Вишняков В.М., к.е.н., доц., доц. кафедри Дугієнко Н.О., к.е.н., доц., доц. кафедри Переверзєва А.В., к.е.н., доц. кафедри Венгерська Н.С., к.е.н., доц. кафедри Колобердянко І.І., к.е.н., викладач кафедри Денисов К.В., к.е.н., викладач кафедри Кайнара Д.О., к.е.н., викладач кафедри Корінний С.О., к.е.н., викладач кафедри Худолей Л.В., ст. викладач кафедри Лубенець І.О., ст. викладач кафедри Осаул А.О.

Від кафедри фінансів, банківської справи та страхування: к.е.н., доц., зав. кафедри Кущик А.П., д.е.н., проф., професор кафедри, декан економічного факультету Череп А.В., д.е.н., проф., проф. кафедри Зборовська О.М., д.е.н., доц., проф. кафедри Болдуєва О.В., к.е.н., с.н.с., проф. кафедри Бугай В.З., к.е.н., доц., доц. кафедри Батракова Т.І., к.е.н., доц., доц. кафедри Горбунова А.В., к.ф.-м.н., доц., доц. кафедри Кисільова І.Ю., к.е.н., доц., доц. кафедри Линенко А.В., к.е.н., доц., доц. кафедри Щєбликіна І.О., к.е.н., доц. кафедри Кушнір С.О., к.е.н., доц. кафедри Сейсебаєва Н.Г., к.е.н., доц. кафедри Швець Ю.О., к.е.н., ст. викладач Герасимова В.О.

Від кафедри економічної кібернетики: д.е.н., проф., зав. кафедри Максишко Н.К., к.е.н., доц. кафедри Чеверда С.С.

Від кафедри обліку та оподаткування: д.е.н., проф., зав. кафедри Шмиголь Н.М., д.е.н., доц., проф. кафедри Варламова І.С., к.е.н., доц., проф. кафедри Рибалко О.М., к.е.н., доц., доц. кафедри Сьомченко В.В., к.е.н., доц., доц. кафедри Урусова З.П., к.е.н., доц. кафедри Радева О.Г., к.е.н., доц. кафедри Саєнко О.Р., к.е.н., доц. кафедри Уманська Ю.М.

Від кафедри управління фінансово-економічною безпекою та проектами: к.е.н., доц., зав. кафедри Лепьохін О.В., д.е.н., проф. кафедри

Крилов Д.В., к.т.н., доц., доц. кафедри Іващенко О.В., к.е.н., доц. кафедри Бехтер Л.А., к.е.н., доц. кафедри Клименко С.Є.

Від кафедри управління персоналом і маркетингу: д.е.н., проф., зав. кафедри Іванов М.М., д.е.н., проф., проф. кафедри Грозний І.С., д.е.н., проф., проф. кафедри Кендюхов О.В., д.е.н., проф., проф. кафедри Корінев В.Л., д.е.н., доц., проф. кафедри Череп О.Г., к.е.н., доц. кафедри Гельман В.М., к.е.н., доц. кафедри Малтиз В.В., к.е.н., ст. викладач кафедри Калюжна Ю.В., к.е.н., ст. викладач кафедри Терент'єва Н.В., ст. викладач кафедри Тимошик В.Ю.

Головуючий: д.е.н., проф., зав. кафедри управління персоналом і маркетингу Запорізького національного університету Іванов М.М.

Секретар: к.е.н., викладач кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів і економіки міжнародного туризму Запорізького національного університету Худолей Л.В.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення основних наукових результатів дисертаційної роботи аспіранта кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів і економіки міжнародного туризму Запорізького національного університету Лейбович Алли Валеріївни «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», для їх апробації та оцінки їх новизни, теоретичного та практичного значення.

СЛУХАЛИ:

1. Голову фахового семінару д.е.н., проф., зав. кафедри управління персоналом і маркетингу Запорізького національного університету Іванова М.М.:

Наукового керівника та тему дисертаційної роботи Лейбович Алли Валеріївни було затверджено на засіданні науково-технічної ради Запорізького національного університету (протокол № 4 від 29 листопада 2016 р.). Тему дисертаційної роботи затверджено у редакції: «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти». Науковим керівником призначено д.е.н., проф. Бабміндру Д.І.

2. Доповідь про результати дисертаційної роботи аспіранта кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів і економіки міжнародного туризму Запорізького національного університету Лейбович А.В. на тему «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти» на предмет рекомендації до подання у разову спеціалізовану вчену раду на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

У своєму виступі аспірант Лейбович А.В. коротко доповіла результати виконаного наукового дослідження, основні положення дисертаційної

роботи, що виносяться на захист (актуальність роботи, наукову новизну, наукову і практичну цінність, теоретичні і методичні основи досліджуваної проблеми, результати проведених досліджень, що містяться у відповідних розділах роботи), перелік опублікованих праць за темою дисертації, а також відомості про впровадження результатів дослідження на практиці та у навчальний процес.

3. Запитання до дисертанта ставили учасники фахового семінару:

1) Зборовська О.М., д.е.н., професор:

Вами запропоновано визначення поняття «ресурсний потенціал регіонів». Поясніть, будь ласка, відмінність удосконаленого Вами поняття від вже існуючих підходів.

Лейбович А.В., здобувач:

Дякую за запитання. За результатами дослідження підходів науковців нами запропоновано сутність поняття «ресурсний потенціал регіонів», яке, на відміну від існуючих, розглядається як у вузькому, так і в широкому розумінні та характеризується зміною пропорцій і зв'язків між його складовими як у часі, так і просторі. Також в даному визначенні акцентовано увагу на тому, що основою розвитку регіонів є його ресурсний потенціал, який характеризує не лише масштаб, напрями та особливості розвитку регіонів, але і властивість залишатися цілісним елементом продуктивних сил. Ресурсний потенціал регіонів в широкому значенні розглядається, з одного боку, як сукупність можливостей і засобів регіонів, що беруть участь у виробництві регіонального продукту, з іншого – як сукупність можливостей і засобів регіонів, які беруть участь у споживанні регіонального продукту.

2) Венгерська Н.С., к.е.н., доцент:

Поясніть, будь ласка, чим обумовлений вибір теми дисертаційного дослідження?

Лейбович А.В., здобувач:

Дякую за запитання. В умовах сьогодення, тобто змінності впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, стан національної економіки визначається багатьма факторами, серед яких провідне місце відводиться ресурсному потенціалу. На наш погляд, для покращення стану економіки країни доцільним є застосування різних механізмів, які сприятимуть розвитку ресурсного потенціалу регіону. Значний вплив на формування ресурсного потенціалу країни та регіонів чинить людський капітал, який формується і використовується під впливом множини чинників, і тому існує потреба в розвитку загальної середньої освіти. Саме тому вирішення проблем формування ресурсного потенціалу регіонів на засадах розвитку загальної середньої освіти є актуальним питанням, яке потребує ґрунтовного дослідження.

3) Кендюхов О.В., д.е.н., професор:

Зазначте, будь ласка, відповідно до удосконаленого Вами концептуального підходу до рейтингового оцінювання галузі загальної середньої освіти перелік етапів, що були виділені в рамках даного підходу.

Лейбович А.В., здобувач:

Дякую за запитання. Нами було удосконалено концептуальний підхід до рейтингового оцінювання галузі загальної середньої освіти та визначено такі етапи: перший етап – підготовка первинних даних; другий етап – опрацювання первинних даних; третій етап – статистичний аналіз; четвертий етап – трендовий аналіз; п'ятий етап – обчислення рейтингової оцінки. Дотримання наведеної послідовності етапів дозволяє здійснити ґрунтовний аналіз та на підставі цього сформувані відповідні висновки.

4) Чеверда С.С., к.е.н., доцент:

В дисертаційній роботі Вами запропоновано використання графоаналітичного методу діагностики ресурсного потенціалу. Обґрунтуйте, будь ласка, доцільність застосування даного методу.

Лейбович А.В., здобувач:

Дякую за запитання. Застосування графоаналітичної моделі пояснюється тим, що даний метод дозволяє здійснити оцінку ресурсного потенціалу країни, а також регіонів, встановити якісні та кількісні зв'язки між окремими елементами потенціалу регіону. Крім того, графоаналітичний метод діагностики ресурсного потенціалу дає змогу оцінити рівень конкурентоспроможності, напрямки діяльності, розвиток потенціалу регіону та країни в цілому. Втім, використовувати дану сферичну форму на практиці для оцінки потенціалу країни чи регіону досить важко і тому слід дотримуватися сформованого нами алгоритму графоаналітичного методу оцінки ресурсного потенціалу регіону «Квадрат потенціалу».

5) Бехтер Л.А., к.е.н., доцент:

Які проблем та перешкод процесу модернізації в освітній галузі України були Вами виявлені в процесі дослідження?

Лейбович А.В., здобувач:

Дякую за запитання. Здійснений аналіз дає змогу відзначити, що було виявлено такі проблеми та перешкоди процесу модернізації в освітній галузі України: значні відмінності між школами (територіально); недостатньо розвиненою є мережа дошкільних закладів; невідповідні умови навчання дітей; збільшення ризиків щодо погіршення здоров'я дітей; відсутність конкуренції щодо якості освіти (у сільській місцевості з міською); невідповідність навчального забезпечення. Для подолання означених проблем доцільним є реформування системи освіти в Україні, що є важливим завданням як для держави, так і для суспільства в цілому.

6) Шмиголь Н.М., д.е.н., професор:

У другому розділі Вами удосконалено модель діяльності шкільної методичної служби ЗЗСО, яка передбачає створення інформаційних веб-ресурсів. Зазначте, будь ласка, переваги функціонування інформаційно-освітнього середовища ЗЗСО на базі Web технологій.

Лейбович А.В., здобувач:

Дякую за запитання. За результатами дослідження нами було визначено такі переваги функціонування інформаційно-освітнього середовища ЗЗСО на базі Web технологій, а саме: організація інтерактивного інформаційної взаємодії Web технологій і серверних додатків між усіма суб'єктами; відкритість, адаптивність інформаційних освітніх ресурсів; повнота і якість інформаційних ресурсів; здійснення швидкого та оперативного методичного супроводу, а також своєчасне інформування та консультування; підвищення продуктивності інтелектуальної праці вчителів та економія часу.

7) Корінний С.О., к.е.н., викладач:

Вами запропоновано блок-схему структури методичної роботи ЗЗСО, яка охоплює ряд критеріїв, що Ви зазначити в доповіді. Поясніть, будь ласка, сутність даних критеріїв.

Лейбович А.В., здобувач:

Дякую за запитання. Нами розроблена і запропонована удосконалена блок-схема структури методичної роботи та модель діяльності шкільної методичної служби ЗЗСО. При цьому, для оцінки втілення блок-схеми щодо удосконалення структури методичної роботи ЗЗСО слід дотримуватися таких критеріїв: актуальність – орієнтована на вирішення найбільш значимих для школи проблем; прогностичність – відображає не лише плани сьогодення, а й передбачає майбутні вимоги, можливі зміни; реалістичність – забезпечує узгодженість між цілями для їх досягнення; раціональність – визначає такі цілі і способи її впровадження, які для даного комплексу проблем дозволяють отримати максимально корисний результат; цілісність – забезпечує повноту складу дій, необхідних для досягнення поставлених цілей, а також узгодженість зв'язків між ними; контрольованість – оперативно визначає кінцеві та проміжні цілі; перспективність – визначається шляхом прогнозування; результативність – отримання запланованого результату; надійність – ступінь вивчення доцільності, обґрунтованості та апробованості; корисність – сприяє покращенню роботи всіх педагогічних працівників та інших учасників навчального процесу.

8) Переверзєва А.В., к.е.н., доцент:

Поясніть, будь ласка, яку методологію доцільно застосовувати для оцінювання ресурсного потенціалу регіонів?

Лейбович А.В., здобувач:

Дякую за запитання. За результатами проведених досліджень нами було встановлено, що на сьогоднішній день вчені не дійшли до єдиного висновку стосовно того, яку методологію необхідно застосовувати для здійснення оцінювання ресурсного потенціалу регіонів. Тому нами запропоновано методичний підхід до оцінки ресурсного потенціалу регіонів з урахуванням моделі розвитку середньої освіти, який передбачає використання методу нечіткого моделювання. Його використання дозволить якісно інтерпретувати чисельні результати, оскільки він базується на

слабкоформалізованих і експертних даних, провести оцінювання ресурсного потенціалу регіонів та сформувані відповідні висновки.

9) Линенко А.В., к.е.н., доцент:

В дисертаційній роботі Вами було удосконалено прогнозну модель оцінки ресурсного потенціалу на основі факторної економетричної моделі. Охарактеризуйте, будь ласка, яким чином була сформована економетрична модель прогнозування ресурсного потенціалу регіонів?

Лейбович А.В., здобувач:

Дякую за запитання. Економетрична модель була розрахована за методологією Андрусенко Т.А. та на її основі з переліку зазначених факторів, що входять до восьми груп показників ресурсного потенціалу регіонів (група 1 – основні економічні характеристики, група 2 – виробничий потенціал, група 3 – підприємницьке середовище, група 4 – зовнішньоекономічна діяльність, група 5 – науковий та інноваційний потенціал, група 6 – рівень розвитку інфраструктури, група 7 – соціальний рівень, група 8 – екологічний стан) було відібрано найбільш значущі, тобто ті, які здійснюють найбільший вплив на змінну ресурсного потенціалу регіонів. За допомогою методу найменших квадратів було оцінено параметри лінійної регресії та побудовано факторну модель прогнозування ресурсного потенціалу регіонів, що дозволило уточнити економетричну модель прогнозування ресурсного потенціалу регіонів.

10) Вишняков В.М., к.е.н., доцент:

Скажіть, будь ласка, для чого в закладах загальної середньої освіти було використано удосконалену Вами когнітивну модель формування ресурсного потенціалу.

Лейбович А.В., здобувач:

Дякую за запитання. Була побудована когнітивна модель, яка враховує фактори впливу на ресурсний потенціал, в тому числі і психологічні особливості економічного агента. Доцільність використання когнітивної моделі формування ресурсного потенціалу в закладах загальної середньої освіти пояснюється тим, що вона відображає фактори, які впливають на ресурсний потенціал регіонів та було встановлено, що найбільший вплив здійснюють фінансова, ринкова, соціальна, інвестиційна та інституціональна складові, а також дає змогу прийняти рішення щодо вибору навчального закладу, що забезпечує інвестиційну привабливість галузі, легкість ведення справ задля забезпечення економічної свободи.

ВИСТУПИЛИ:

науковий керівник здобувача д.е.н., проф. Бабміндра Д.І., к.е.н., доц. Колобердянко І.І., д.е.н., проф. Череп А.В., к.е.н., доц. Сьомченко В.В., к.е.н., доц. Лепьохін О.В., д.е.н., проф. Іванов М.М., к.е.н., доц. Дугієнко Н.О.

Після відповідей на запитання учасників фахового семінару було озвучено **висновок наукового д.е.н., проф. Бабміндра Д.І.**, з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану.

Науковий керівник д.е.н., професор Бабміндра Д.І.: В умовах сьогодення для покращення економічної ситуації країни, соціально-економічного розвитку існує потреба в раціональному використанні ресурсного потенціалу як країни, так і регіонів. Саме раціональне використання ресурсного потенціалу є важливим чинником, що впливає на конкурентоспроможність регіону. В свою чергу, для формування ресурсного потенціалу регіону доцільним є розвиток загальної середньої освіти, яка має вплив на трудовий потенціал, забезпечує підготовку учнів. Отже, розвиток загальної середньої освіти займає провідне місце в формуванні ресурсного потенціалу та доцільним є управління даними процесами.

Одним з основних напрямів успішного функціонування регіону в змінних умовах ринкового середовища є формування ресурсного потенціалу на засадах розвитку загальної середньої освіти.

У дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців недостатньо проаналізовані питання ефективного функціонування регіонального сектора економіки, формування ресурсного потенціалу, сучасні методи оцінки ресурсного потенціалу, які можна використовувати в закладах середньої освіти. Окрім того, проблеми формування ресурсного потенціалу, розвитку загальної середньої освіти актуалізують необхідність вивчення обраної теми дослідження.

Крім того, здобувач в достатньому обсязі виконала освітню складову освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітня складова індивідуального плану роботи аспіранта була виконана з дотриманням встановлених строків та з досягненням високих результатів вивчення навчальних дисциплін. В результаті чого Лейбович А.В. набула необхідні теоретичні знання, вміння та навички, а також інші компетентності, що є достатніми для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Здобувач достатньою мірою оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності; це підтверджується проведенням ним власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Слід відзначити, що здобувач наукового ступеня доктора філософії виявив належний рівень самостійності в науковому дослідженні, при виборі теми дослідження, його плануванні, реалізації і остаточному доопрацюванні, у процесі підготовки дисертації та виконання ним розробленого та затвердженого індивідуального плану наукової роботи.

У своїй роботі Лейбович А.В. поглибила теоретико-методичні засади та розробила практичні рекомендації щодо формування ресурсного потенціалу

країни та регіону з урахуванням функціонування та розвитку загальної середньої освіти.

Наукова новизна дослідження Лейбович А.В. полягає у сформульованих і обґрунтованих у дисертації основних положеннях, що включають: запропонований методичний підхід до оцінки ресурсного потенціалу регіонів з урахуванням моделі розвитку середньої освіти; удосконалений концептуальний підхід до рейтингового оцінювання галузі загальної середньої освіти з урахуванням компетентнісного підходу; обґрунтовані напрями подальшого реформування української середньої школи; удосконалену модель діяльності шкільної методичної служби ЗЗСО; удосконалену прогностичну модель оцінки ресурсного потенціалу на основі факторної економетричної моделі; запропоноване визначення сутності поняття «ресурсний потенціал регіонів»; удосконалену когнітивну модель формування ресурсного потенціалу.

Варто наголосити, що вдала і продумана логіка викладення матеріалу, широта і різноманітність опрацьованих здобувачем літературних та законодавчих джерел, професійне використання сучасних методів економічних досліджень забезпечили високий рівень обґрунтованості і достовірності отриманих результатів. Крім того, сформовані здобувачем в дисертаційній роботі пропозиції мають практичне значення. Дисертація має послідовну та зрозумілу структуру, а сформульовані наукові положення являють собою результат критичного переосмислення наявних та створення нових цілісних знань.

Здобувачем також дотримано вимоги академічної доброчесності та не допущено її порушень під час дослідження.

Кандидатська дисертація Лейбович А.В. на тему: «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти» є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, що містить елементи наукової новизни, має теоретичне і практичне значення, за своїм змістом і структурою відповідає вимогам, що передбачені Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

До обговорення основних наукових результатів дисертації долучились:

К.е.н., доцент Колобердянко І.І.: Відзначив, що дослідження є глибоким та актуальним, оскільки охоплює розгляд важливих питань щодо формування ресурсного потенціалу країни та регіону, розвитку загальної середньої освіти.

У роботі уточнено поняття «ресурсний потенціал регіонів», що є теоретичним підґрунтям дисертаційного дослідження.

Необхідно відзначити, що дисертантом виконано значний обсяг роботи. Досить ефективно під час дослідження були використані матеріали державних органів статистики, статистичні дані Міністерства фінансів України, матеріали Державної служби статистики України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених. Здобувач має достатню кількість публікацій з теми дослідження та виступи на науково-практичних конференціях.

Вважаю, що дисертаційна робота може бути рекомендована до публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Д.е.н., професор Череп А.В.: Відмітила, що у роботі чітко визначені мета, об'єкт дослідження, сформульовано завдання та цілі дослідження. Окремі з них є дійсно новими для науки і практики та заслуговують на увагу. Зазначила, що у роботі вирішено актуальне наукове питання щодо формування ресурсного потенціалу країни та регіонів на засадах розвитку загальної середньої освіти. Позитивно оцінила факт апробації результатів дослідження. У цілому зазначила, що робота може бути рекомендована до публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») у разовій спеціалізованій вченій раді.

К.е.н., доцент Сьомченко В.В.: Відзначила, що дисертаційна робота Лейбович Алли Валеріївни на тему «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти» є актуальною, має теоретичний, методичний та практичний характер, характеризується високим науковим рівнем. Цікавим є дослідження сучасних теоретичних і практичних розробок вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, про що свідчить використання значної кількості літературних джерел з відповідним посиленням на них у тексті дисертації.

Мають місце окремі зауваження по роботі. Пункти новизни, такі як: обґрунтовано напрями подальшого реформування української середньої школи – бажано уточнити послідовність їх розробки; удосконалена когнітивна модель формування ресурсного потенціалу – бажано було б навести її практичне застосування в закладах загальної середньої освіти.

Вважаю, що дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, що передбачені Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, тому може бути рекомендована до публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») у разовій спеціалізованій вченій раді.

К.е.н., доцент Лепьохін О.В.: Можливості та умови розвитку окремих регіонів визначаються, перш за все, величиною їх ресурсного потенціалу.

Сьогодні розвиток регіонів значною мірою гальмується внаслідок незбалансованої структури їх ресурсного потенціалу. Неefективне управління та нераціональне використання ресурсів призводять до того, що регіони втрачають потенційні можливості до розвитку. Передумовою формування ресурсного потенціалу є розвиток закладів загальної середньої освіти, що підтверджує актуальність дослідження. Основні наукові положення дисертаційної роботи впроваджено у практичну діяльність закладів загальної середньої освіти. Висновки, пропозиції, рекомендації та наукові положення, які містяться у дисертації, є науково аргументованими, обґрунтованими та базуються на достовірному матеріалі. Проте, хочу наголосити на тому, що у дисертації дещо незрозумілим є прогнозна модель оцінки ресурсного потенціалу на основі факторної економетричної моделі, параметри якої оцінено за допомогою методології найменших квадратів, та доцільно було б зазначити її основні переваги та недоліки. Однак, вищезазначене зауваження є несуттєвим, тому дисертаційна робота може бути рекомендована до публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Д.е.н., професор Іванов М.М.: Дисертаційна робота Лейбович А.В. на тему «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти» є досить актуальною, оскільки формування ресурсного потенціалу займає вагомий роль в розвитку країни, покращенні соціально-економічного стану та розвитку загальної середньої освіти відповідно впливає на формування трудового потенціалу. Використання науково обґрунтованих підходів до розвитку загальної середньої освіти дозволить приймати ефективні рішення, визначити напрями подальшого реформування української середньої школи, а також застосування методичних підходів дозволить оцінити ресурсний потенціал регіонів.

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і вирішення наукового завдання щодо формування ресурсного потенціалу країни та регіону з урахуванням функціонування та розвитку загальної середньої освіти.

Проте, доцільно було відобразити переваги удосконаленого концептуального підходу до рейтингового оцінювання галузі загальної середньої освіти з урахуванням компетентнісного підходу.

Однак, це зауваження не змінює суті роботи. Дисертаційна робота може бути рекомендована до публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») у разовій спеціалізованій вченій раді.

К.е.н., доцент Дугієнко Н.О.: В умовах сучасних трансформаційних процесів ефективність використання ресурсного потенціалу потребує якісної оцінки на рівні регіонів, що впливає на соціально-економічний розвиток країни у цілому. Для оцінки ефективності ресурсного потенціалу регіону доцільною є розробка та впровадження методичних підходів, що дозволить

детально проаналізувати й визначити наявні можливості, передбачити ризики і спрогнозувати перспективні напрями використання та збереження ресурсів на певній території. Крім того, успішному формуванню ресурсного потенціалу регіону сприяє розвиток загальної середньої освіти, що впливає на трудовий потенціал певного регіону.

Автором досліджено теоретичні підходи оцінки ресурсного потенціалу, проблеми реформування освіти, впровадження методів прогнозування ресурсного потенціалу, запропоновано методичний підхід до оцінки ресурсного потенціалу регіонів з урахуванням моделі розвитку середньої освіти, удосконалено концептуальний підхід до рейтингового оцінювання галузі загальної середньої освіти з урахуванням компетентнісного підходу, модель діяльності шкільної методичної служби ЗЗСО, прогнозу модель оцінки ресурсного потенціалу на основі факторної економетричної моделі. Вважаю, що дисертаційна робота відповідає вимогам, що передбачені Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, тому може бути рекомендована до публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») у разовій спеціалізованій вченій раді.

УХВАЛИЛИ:

1. Визначити, що результати дисертаційної роботи Лейбович Алли Валеріївни «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

2. Рекомендувати рецензентам д.е.н., професору Грозному І.С., к.е.н., доценту Переверзевій А.В. під час проведення попередньої експертизи результатів дисертації Лейбович Алли Валеріївни «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», взяти до уваги підсумки цього фахового семінару.

Головуючий:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри
управління персоналом і маркетингу
Запорізького національного університету

М.М. Іванов

Секретар:

кандидат економічних наук,
викладач кафедри міжнародної економіки,
природних ресурсів і економіки
міжнародного туризму
Запорізького національного університету

Л.В. Худолей

Підпис *Худолей Л.В.* **НАЧАЛЬНИК**
засвідчую *Худолей Л.В.* **ВІДДІЛУ КАДРІВ**

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Лейбович Алли Валеріївни

на тему «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Дисертаційна робота Лейбович Алли Валеріївни «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» виконана на кафедрі міжнародної економіки, природних ресурсів і економіки міжнародного туризму економічного факультету Запорізького національного університету. Тема дисертації затверджена на засіданні науково-технічної ради Запорізького національного університету (протокол № 4 від 29 листопада 2016 р.).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Лейбович Алли Валеріївни на тему «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти» вченою радою Запорізького національного університету (протокол № 3 від 11 жовтня 2019 року) визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі економічного факультету Запорізького національного університету, та призначено двох рецензентів:

1) професора кафедри управління персоналом і маркетингу Запорізького національного університету, доктора економічних наук, професора І.С. Грозного;

2) доцента кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів і економіки міжнародного туризму Запорізького національного університету, доктора економічних наук, доцента А.В. Переверзєву.

В результаті аналізу результатів виконання здобувачем ступеня доктора філософії Лейбович А.В. освітньо-наукової програми, індивідуального плану, розгляду, опрацювання теоретичних та практичних положень дисертаційного дослідження, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації, а також за підсумками проведення фахового семінару, який відбувся на розширеному засіданні економічного факультету Запорізького національного університету (протокол №4 від 15.10.2019 р.), визначено наступне.

Актуальність теми дослідження і отриманих результатів.

Здобувач переконливо обґрунтовує нагальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом його

дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукового завдання. Зокрема, здобувач звертає увагу на таке.

У сучасних умовах господарювання, коли вплив макро- і мікроекономічних факторів на розвиток національної економіки є нестабільним, формування ресурсного потенціалу та оцінка поточних перспективних можливостей регіону стає одним із першочергових завдань управління та регулювання національної економіки, збалансування потенціалу зовнішнього середовища з можливостями регіону з метою досягнення перспективних та поточних запланованих завдань і з метою виживання в умовах жорсткої конкуренції.

На сучасному етапі господарювання, коли ринкове середовище висуває свої умови, які є дедалі жорсткішими, конкурентоспроможність регіону забезпечується насамперед впровадженням інновацій, нових технологій та трансформацією наявних. Утім, для розбудови й зміцнення ресурсного потенціалу актуальним також є підвищення ефективності наявних ресурсів і зниження затрат на виробництво, підвищення якості товарів.

Конкурентне господарювання – це найбільш дієвий механізм відтворення ринкової рівноваги, що є неможливим без оптимального та всебічного використання ресурсного потенціалу регіону.

З огляду на це, проблема підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу регіону є досить актуальною і залишається цікавою для вітчизняних і зарубіжних дослідників.

Проблемам розвитку наукових основ теорії та практики ресурсного потенціалу в науковій літературі присвячено багато праць. Особливо велика увага приділялась їм упродовж XX століття. Широко відомі праці зарубіжних науковців: К. Аладефреда, Вебера, В. Врума, Ф. Герцбергера, Е. Лоулера, Д. Мак-Клелланда, А. Маршала, Н. Петті, А. Сміта, Ф. Тейлора, А. Файоля.

Серед вітчизняних науковців, які здійснювали дослідження проблем організації ресурсного потенціалу, варто відзначити В. Абрамова, Д. Бабміндру, С. Бандура, О. Гальцову, М. Грачева, І. Грозного, А. Колота, А. Переверзєву, С. Савіна, А. Саденко, В. Семенова, Л. Фролова, Г. Хаєта, А. Череп, Л. Шаруга.

Проблеми виховання і підготовки молодих кадрів завжди були предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених, що належать до різних наукових шкіл. Деякі аспекти їх вирішення знайшли своє відображення у працях С. Беляєвої, М. Виноградського, М. Журавльова, Дж. Іванцевича, А. Кибанова, В. Колпакова, А. Лобанова, С. Михайлова, М. Мурашко, С. Синка, А. Чикуркової, С. Шекшня, О. Шканової, Г. Щокіна, О. Щура та ін.

Проте досі залишаються не проаналізованими достатньо важливі питання, зокрема, засади розвитку середньої освіти, які б сприяли розвитку ресурсного потенціалу регіону.

Актуальність дисертаційної роботи підтверджується також тим, що робота виконана у відповідності з планом науково-дослідних робіт економічного факультету Запорізького національного університету за темою «Методологічні засади формування стратегії розвитку суб'єктів господарювання регіонів та держави» (номер державної реєстрації 0114U002644), де особисто автором розроблено пропозиції щодо використання методів управління розвитком загальної середньої освіти для формування ресурсного потенціалу регіонів України.

Наукова новизна результатів дисертації.

Дисертаційна робота містить наукову новизну, що представлена автором у вигляді конкретних положень, чітких текстових формулювань і висновків, таблиць, рисунків, а також полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень та розробленні практичних рекомендацій щодо формування ресурсного потенціалу країни та регіонів на засадах розвитку загальної середньої освіти.

Результати дослідження, що становлять наукову новизну, полягають у наступному:

вперше:

– запропоновано методичний підхід до оцінки ресурсного потенціалу регіонів з урахуванням моделі розвитку середньої освіти, який розроблено на основі методології нечіткого моделювання і враховує якість загальної середньої освіти, її вплив на виробництво, інвестиції в людський капітал, що дозволяє якісно інтерпретувати чисельні результати оцінювання, базуючись на слабоформалізованих та експертних даних;

удосконалено:

– концептуальний підхід до рейтингового оцінювання галузі загальної середньої освіти з урахуванням компетентнісного підходу, перевагою якого є суттєва обґрунтованість системи показників оцінки, який, на відміну від існуючих, базується на усвідомленні істинної ролі та місця людини в сучасній економічній системі суспільства, що дозволяє повною мірою врахувати резерви і нереалізовані можливості людського капіталу;

– обґрунтовано напрями подальшого реформування української середньої школи, які, на відміну від наявних, запропоновані на основі аналізу першого року апробації введення реформи «Нова українська школа» (НУШ) у дію, що дасть змогу більш якісно коригувати плани щодо подальшого реформування НУШ та отримати високий технологічний рівень розвитку, потужний кадровий потенціал, новітнє навчально-методичне й інформаційне забезпечення ЗЗСО та безліч перспектив для учнів;

– модель діяльності шкільної методичної служби ЗЗСО, що, на відміну від існуючих, буде зовсім іншу ієрархію управлінської структури ЗЗСО і вказує на той факт, що саме вчитель (автономність) є головним суб'єктом, за допомогою якого і формується уся організаційно-методична інноваційна структура навчального закладу – від розробки до розвитку, що має вкінці економічний ефект (технологічна ефективність → інноваційний розвиток та прискорення темпів науково-технологічного прогресу, соціально-економічна ефективність → підвищення продуктивності праці, підвищення рівня життя, економічна стабільність, рівність, культурний розвиток та економічна ефективність → скорочення витрат та окупність витрат, підвищення продуктивності праці та зростання ВВП);

– прогнозу модель оцінки ресурсного потенціалу на основі факторної економетричної моделі, параметри якої оцінено за допомогою методології найменших квадратів, що, на відміну від існуючих, забезпечує врахування валового внутрішнього продукту, доходів населення, його міграцію, рівень безробіття, вплив навколишнього середовища на тривалість і якість життя, інвестиційно-інноваційну діяльність, їх значущість з метою пошуку резервів підвищення соціально-економічних питань з урахуванням розвитку середньої освіти;

набули подальшого розвитку:

– сутність поняття «ресурсний потенціал регіонів», яке запропоновано розглядати як складну систему з розгалуженою структурою, із сукупністю взаємопов'язаних наявних природних, виробничих, трудових, фінансових, інвестиційних, інноваційних, інфраструктурних та інформаційних ресурсів, використання яких забезпечує одержання економічного ефекту, що, на відміну від існуючих, розглядається як у вузькому, так і в широкому розумінні та характеризується зміною пропорцій і зв'язків між його складовими як у часі, так і просторі;

– когнітивна модель формування ресурсного потенціалу, яка, на відміну від існуючих, відображає зокрема й вплив середньої освіти, а також складові ресурсного потенціалу регіонів з метою формування креативного підходу в процесі прийняття рішення щодо вибору навчального закладу, що забезпечує інвестиційну привабливість галузі, відсутність корупції, легкість ведення справ задля забезпечення економічної свободи.

Дисертація виконана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність). Аргументовано розкрито положення та результати, що характеризують наукову новизну та виносяться автором на захист. Назва дисертації відповідає її змісту.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що в дисертаційній роботі аргументовані та обґрунтовані основні положення й висновки, що дають змогу здійснювати пошук оптимальних варіантів формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти.

Наукові положення, висновки та рекомендації дослідження становлять методичну базу з питань формування ресурсного потенціалу регіону та країни, розвитку загальної середньої освіти та можуть бути використані як на теоретичному, так і на практичному рівнях.

На теоретичному рівні – установами науково-освітнього сектора, громадськими, аналітичними організаціями для подальшого наукового осмислення та поглиблення теоретичних основ щодо здійснення формування ресурсного потенціалу регіону та країни. Зокрема, на теоретичному рівні уточнено сутність поняття «ресурсний потенціал регіонів», обґрунтовано напрями подальшого реформування української середньої школи.

На практичному рівні можуть знайти своє застосування висновки та рекомендації автора щодо методичного підходу до оцінки ресурсного потенціалу регіонів з урахуванням моделі розвитку середньої освіти; концептуального підходу до рейтингового оцінювання галузі загальної середньої освіти з урахуванням компетентнісного підходу; моделі діяльності шкільної методичної служби ЗЗСО; прогностичної моделі оцінки ресурсного потенціалу на основі факторної економетричної моделі; когнітивної моделі формування ресурсного потенціалу.

Основні результати дослідження знайшли практичне використання в діяльності Інспекції з благоустрою Запорізької міської ради у процесі планування ефективності її діяльності в поточному та стратегічному періодах, оцінки ресурсного потенціалу, розв'язання соціально-економічних питань (довідка № 342 від 20.03.2019 р.), а також використані у практичній діяльності Приватного комплексу безперервної освіти «Школа «ЕЙДОС» у процесі визначення якості загальної середньої освіти, резервів та можливостей людського капіталу, розробки шляхів підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу (довідка № 38-01/01 від 10.04.2019 р.), Запорізької загальноосвітньої школи I-III ступенів №15 Запорізької міської ради Запорізької області у процесі побудови ієрархії управлінської структури ЗЗСО, організаційно-методичної інноваційної структури навчального закладу (довідка № 158 від 15.05.2019 р.), Запорізької загальноосвітньої школи I-III ступенів №88 Запорізької міської ради Запорізької області у процесі оцінки ресурсного потенціалу та визначення можливостей до покращення його використання (довідка № 124 від 30.05.2019 р.).

Теоретичні положення, що становлять наукову новизну дисертаційної роботи, використовуються в навчальному процесі економічного факультету Запорізького національного університету під час викладання дисциплін

«Модернізація економіки», «Міжнародні компанії в умовах глобалізації», «Міжнародні стратегії економічного розвитку» (довідка № 01.01-13/138 від 22.12.2018 р.).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій дослідження.

Дисертація Лейбович Алли Валеріївни є завершеним науковим дослідженням. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій зумовлюються значним обсягом опрацьованих законодавчих актів України, указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, нормативно-розпорядчих документів, статистичних даних Міністерства фінансів України, матеріалів Державної служби статистики України, нормативно-правових документів органів державної влади різних рівнів, вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, аналізом статистичних даних, а також обговоренням основних положень дисертації на науково-практичних конференціях. Наукові результати досить повно висвітлено у наукових публікаціях, які відповідають вимогам, що пред'являються щодо змісту та кількості фахових видань.

Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Лейбович А.В. складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 160 найменувань на 19 сторінках, 12 додатків на 37 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 221 сторінку, з них основний текст викладений на 150 сторінках. Робота містить 25 таблиць та 43 рисунки (2 сторінки – таблиці і рисунки, які повністю займають площу сторінки).

За обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам, що встановлені Наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами).

Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації.

Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, у якій викладено авторський підхід до розв'язання актуального наукового завдання щодо формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти. Аналіз кількості наукових публікацій, повноти опублікування результатів дисертації та особистого внеску здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих самостійно та зарахованих за темою дисертації, засвідчив, що результати дослідження, які викладені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно, та повною мірою

відображають основні положення та висновки роботи і доповідалися і обговорювалися на науково-практичних конференціях.

Основні наукові положення, висновки і результати дисертаційної роботи опубліковано в 11 наукових працях, з них: 5 статей у наукових фахових виданнях України (із них 1 стаття в науковому фаховому виданні України, 4 статті в наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз), 1 стаття в науковому періодичному виданні іншої держави, 4 тез доповідей за матеріалами конференцій, 1 стаття в іншому виданні.

Загальний обсяг публікацій становить 4,16 друк. арк., що належать особисто автору, з них стаття в науковому фаховому виданні України – 0,42 друк. арк., статті в наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз – 2,44 друк. арк., стаття в науковому періодичному виданні іншої держави – 0,72 друк. арк., тези доповідей за матеріалами конференцій – 0,39 друк. арк., стаття в іншому виданні – 0,19 друк. арк.

Основні положення дисертаційного дослідження, які складають наукову новизну, повністю висвітлені у фахових виданнях та обговорені на науково-практичних конференціях.

Перелік та вивчення змісту опублікованих статей та тез доповідей на конференціях дозволяє визначити, що Лейбович А.В. виконала вимоги пунктів 9, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. З огляду на це апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1.1. Публікація у періодичному науковому виданні іноземної держави

1. Лейбович А. В. Особенности развития отрасли среднего образования: общегосударственный и региональный аспекты. *Mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos: mokslinių straipsnių rinkinys (Theory and practice: problems and prospects: scientific articles)*. 2019. P. 272–282 (0,72 друк. арк.).

1.2. Публікації у наукових фахових виданнях України

2. Лейбович А. В. Розвиток приватних шкіл Запорізького регіону. *Економіка та держава : науково-практичний журнал*. 2018. № 5. С. 102–106.

(0,61 друк. арк.) (*Міжнародна представленість та індексація журналу: Scientific Indexing Services (SIS) (США), Google Scholar (США)*).

3. Лейбович А. В. Формування структури ресурсного потенціалу регіонів з урахуванням розвитку людського капіталу. *Вісник Хмельницького національного університету: науковий журнал. Економічні науки*. 2018. №3, Т. 3 (258). С. 231–235 (0,46 друк. арк.) (*Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща), Google Scholar (США)*).

4. Лейбович А. В. Удосконалення методичних підходів до оцінки ресурсного потенціалу закладів загальної середньої освіти. *Вісник Хмельницького національного університету: науковий журнал. Економічні науки*. 2018. №6, Т. 2 (264). С. 225–230 (0,35 друк. арк.) (*Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща), Google Scholar (США)*).

5. Лейбович А. В. Удосконалення організаційно-методичної інноваційної структури навчального закладу на засадах автономності. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції: науковий журнал*. 2018. № 30 (19), Т. 1, Ч. 2. С. 131–135 (0,42 друк. арк.).

6. Лейбович А. В. Формування та оцінка ресурсного потенціалу Запорізького регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №10. С. 60–67 (1,02 друк. арк.) (*Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща), Scientific Indexing Services (SIS) (США), Google Scholar (США)*).

2. Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Лейбович А. В. Тенденції змін ресурсного потенціалу нової загальноосвітньої школи. *Управління економічними системами: концепції, стратегії та інновації розвитку* : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 23–25 трав. 2018 р.). Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2018. С. 13–15 (0,10 друк. арк.).

8. Лейбович А. В. Управління ресурсним потенціалом загальної середньої освіти в Україні. *Проблеми планування в ринкових умовах* : матеріали XVII Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 21–23 верес. 2018 р.). Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2018. С. 123–124 (0,08 друк. арк.).

9. Лейбович А. В. Формування ресурсного потенціалу з урахуванням стратегії економічного розвитку економіки України. *Проблеми планування в ринкових умовах* : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 15–17 верес. 2017 р.). Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2017. С. 85–87 (0,10 друк. арк.).

10. Лейбович А. В. Розвиток загальної середньої освіти як основа зміцнення ресурсного потенціалу України. *Проблеми планування в ринкових умовах*: матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. (Підприємництво і маркетинг у XXI столітті: Міжнародний економічний науково-практичний форум) (Хмельницький – Одеса, 23–25 верес. 2016 р.). Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2016. С. 203–205 (0,11 друк. арк.).

3. Інші публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації

11. Лейбович А. Аналіз сучасного стану розвитку закладів загальної середньої освіти та доцільність їх реформування. *Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2019»*: у 5 т. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2019. Т. 1. С. 374–377 (0,19 друк. арк.).

Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота Лейбович Алли Валеріївни «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати. Дисертаційну роботу виконано на достатньо високому рівні, її результати мають наукову новизну і практичну значимість. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в наукових фахових виданнях, оприлюднювались на науково-практичних конференціях. Дисертаційне дослідження відповідає обраній темі, розкриває її та підтверджує, що автором вирішено поставлені у роботі завдання. Здобувачем дотримано вимоги академічної доброчесності та не допущено її порушень під час дослідження. За змістом дисертаційна робота, її науково-прикладні результати та висновки відповідають спеціальності 051 «Економіка».

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Лейбович А.В. «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти» та науковими публікаціями, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

1. Дисертаційна робота «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти» здобувача Лейбович Алли Валеріївни відповідає спеціальності 051 «Економіка».

2. Лейбович Аллою Валеріївною опубліковано по темі дисертації 11 наукових праць, які розкривають основний зміст дисертації, відображають наукову новизну отриманих результатів і відповідають вимогам пунктів 9, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора

філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

3. Дисертаційна робота «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти» здобувача Лейбович Алли Валеріївни відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

4. Рекомендувати вченій раді Запорізького національного університету розглянути у якості опонентів за дисертацією Лейбович Алли Валеріївни на тему «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти» таких учених:

Гальцова Ольга Леонідівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри національної економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин Класичного приватного університету (м. Запоріжжя);

Савін Станіслав Юрійович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, маркетингу і туризму Херсонського національного технічного університету.

5. Дисертація Лейбович Алли Валеріївни на тему «Формування ресурсного потенціалу України на засадах розвитку загальної середньої освіти» може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри управління
персоналом і маркетингу
Запорізького національного університету

І.С. Грозний

Рецензент:

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної
економіки, природних ресурсів
і економіки міжнародного туризму
Запорізького національного університету

А.В. Переверзева

04.02.2020 р.